

κάθε άλλης μορφής συνεννόησης. Και με ποιους τρόπους εκδηλώνεται η ηθική γλώσσα; Ο Hume διέκρινε πως όλες οι εκδηλώσεις της ηθικής ζωής μεταβιβάζονται μέσα από την συμπάθεια, την ικανότητα δηλαδή των ανθρώπων να συλλαμβάνουν – έστω και αποδυναμωμένα – τα συναισθήματα των συνανθρώπων τους, ως επακόλουθα μιας πράξης. Τα κοινωνικά άτομα, λοιπόν, διαθέτουν κοινούς τόπους αναγνώρισης που στηρίζονται σε συναισθηματικές ποιότητες που έχουν τεθεί από την ομοιόμορφη συναίνεση και εμπειρία των κοινωνικών και πολιτισμικών συστημάτων. Επομένως, τόσο ο «φωνούμενος λόγος» (*parole*) όσο και ο «ενδιάθετος λόγος» (*launge*) αποτελούν δεξιότητες που εξελίσσονται παράλληλα με την ανθρώπινη φύση, είναι ποιοτικά ίδιες σε κάθε άνθρωπο και χαρακτηρίζονται από για γενικές ικανότητες επεξεργασίας πληροφοριών ή νοήμονος συμπεριφοράς. Παρόλη την σχετικότητα της, λοιπόν, η ηθική συμπεριφορά μεταδίδεται κάτω από λογικούς κανόνες που στηρίζονται στην ικανότητα των κοινωνικών ατόμων να ερμηνεύουν κατά τρόπο κοινό τις προσδοκίες τους.

Η ηθική φιλοσοφία του Guillelmus Ockhamiensis

ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η παρούσα εισήγηση αποσκοπεί στη διεξοδική παρουσίαση της ηθικής φιλοσοφίας του ύστερου μεσαιωνικού φιλοσόφου του 14ου αιώνα, Γουλιέλμου του Όκαμ. Διερευνώντας τις έννοιες του Θεού, της ελεύθερης βούλησης, του ορθού λόγου και των αρετών, θα αναδειχθούν οι θεοκεντρικές, βουλησιαρχικές και ορθολογικές πτυχές του ηθικού του συστήματος.

Εν συντομία, η ηθική θεώρηση του Όκαμ διατυπώνεται ως εξής:

ο άνθρωπος πρέπει να αγαπά πρωτίστως το Θεό και να κατευθύνει τη βούληση του, μέσω του ορθού λόγου, με τέτοιο τρόπο ώστε, εναρμονιζόμενος με τη θεία βούληση, να πράττει ενάρετα. Στο πλαίσιο αυτό, η ανωτέρω θεωρία λαμβάνει τους ακόλουθους χαρακτηρισμούς.

Πρώτον, είναι θεοκεντρική, διότι η αγάπη προς το Θεό αποτελεί την κινητήρια δύναμη για την επίτευξη του ηθικού βίου. Η αγάπη αυτή είναι μία εσωτερικά καλή πράξη της βούλησης, η οποία δημιουργεί και κατευθύνει τις υπόλοιπες ενάρετες πράξεις. Δεύτερον, είναι βουλησιαρχική, στο μέτρο που η επιλογή της ενάρετης πράξης πηγάζει από την ελεύθερη, αυτάρκη και αυτοκαθοριζόμενη βούληση του ανθρώπου. Τρίτον, είναι ορθολογική, εφόσον η ηθική ποιότητα της πράξης καθορίζεται από την υπακοή στον ορθό λόγο. Ως εκ τούτου, οτιδήποτε αντιτίθεται στο λόγο είναι ανήθικο και δεν πρέπει να πραγματοποιείται. Τέταρτον, είναι πανανθρώπινη, δεδομένου ότι κάθε άνθρωπος δύναται να καταστεί ηθικό υποκείμενο με γνώμονα τη λογική, ανεξάρτητα από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις του. Πέμπτον, είναι αρεταϊκή, διότι οι αρετές προσδιορίζουν την ηθική συμπεριφορά του ατόμου. Έκτον, είναι εμπειρική, εφόσον η διαμόρφωση των αρετών πραγματώνεται εντός του καθημερινού βίου. Τέλος, είναι δεοντολογική, καθότι η σκοποθεσία της ηθικής συνίσταται στην υποταγή προς ένα σύνολο κανόνων.

Έρως και Θάνατος: η κριτική του πολιτισμού βάσει της Φροϋδικής θεωρίας των ορμών

MARIA ΚΛΗ

Η κριτική του πολιτισμού που αναπτύσσεται με έναυσμα την φροϋδική θεωρία στηρίζεται στη διαπίστωση ότι ο πολιτισμός στην